

Horká půda pod nohama

O kráse mocných přírodních procesů a o tom, jak se vypořádat s riziky, která člověku hrozí v bezprostřední blízkosti činné sopky, s nizozemským fotografem Patrickem Kosterem, jemuž se lávu chrlící vulkány staly životní posedlostí

PTAL SE MAREK TELIČKA

NA OKRAJ ROZHOVORU

Vzhledem k vzdálenosti mezi Českou republikou a Nizozemskem se rozhovor s Patrickem Kosterem odehrával prostřednictvím elektronické pošty. Navzdory tomu, že jsme pro sebe zpočátku byli dva cizí lidé, komunikace probíhala velmi přátelsky a věcně. „Není problém, pošlu, v jakém rozlišení fotky potřebujete?“ byla jedna z prvních vět, kterou Holanďan bezvadnou angličtinou napsal. Jedna z posledních zněla: „Opatruj se a určitě pošli časopis. Těším se na článek i ostatní reportáže, i když česky si asi moc nepočtu.“

↑ Prudká erupce havajského vulkánu Kilauea zachycená, alespoň podle Patricka, z bezpečné vzdálenosti

[?] Záliba ve focení vulkánů je opravdu neobvyklý koníček. Jak a kdy vlastně vaše kariéra fotografa činných sopek odstartovala?

Jako dítě jsem hlтал zprávy o výbuchu sopky Mt. Helens, která vybuchla v roce 1980, a později jsem v přírodopisných časopisech s oblibou vyhledával články s tématy sopek a erupcí. O mnoho let později jsem měl sám možnost prožít první fascinující setkání se sopečnou činností, když jsem navštívil řecký ostrov Kos a u sopky Nisyros jsem poprvé ucítil pach sirných plynů. Asi před jedenácti lety jsem si pak pořídil první zrcadlovku, abych mohl fotit zatmění Slunce. Během první cesty se svým novým fotoaparátem jsem se pak dostal na vulkanický ostrov Lanzarote, který je jedním ze španělských Kanárských ostrovů. V tom okamžiku se mé dva zájmy protnuly – když jsem si plně uvědomil, jak vlastně vznikly sopečné útvary a jak působivá musela být erupce, která dala vzniknout celému ostrovu. Tehdy se zrodila moje touha fotit činné sopky v okamžicích, kdy vyvrhují popel a kusy žhavé lávy.

[?] Máte dost nebezpečnou zálibu a vaše práce taky není úplně bez rizika. Mají tyto dvě oblasti vašeho života něco společného?

Studoval jsem chemii a teď pracuji jako kontrolní inženýr chemických elektráren. Jsem zodpovědný za provoz, údržbu a analýzu jak statických, tak pohyblivých součástí. Musím zaručit bezpečný, spolehlivý a stálý provoz elektrárny, a proto jsem zvyklý pohybovat se v ochranném oblečení v blízkosti nebezpečných chemikálií. A taky musím mluvit hodně anglicky. Oba tyto aspekty mé práce jsou mi při focení sopek užitečné, ale neřekl bych, že toho mají nějak moc společného.

[?] Daří se vám sladit zřejmě náročnou práci s náročným koníčkem?

Výlety nebo dovolené u sopek, které jsou neustále činné, je možné plánovat měsíce dopředu. V těchto případech obvykle žádné komplikace nenastávají. Jiné je to v případě expedic, kdy je nutné co nejrychleji se sbalit a vyrazit. Tehdy je vše mnohem složitější. Už jen dospět k finálnímu rozhodnutí, že mohu jet, často bývá několikadenní proces. Všechno musí být zorganizováno ve spěchu, přičemž cestovní přípravy včetně chytání fotografického a bezpečnostního vybavení zaberou dost času. Už se mi taky v minulosti několikrát stalo, že mi v cestě za činným vulkánem zabránil nabitý pracovní harmonogram.

[?] A co váš osobní život a sopky? Nedochází tady k nějaké kolizi?

Většinou se snažím zkombinovat vulkány a dovolenou. V případě, že program dovolené netvoří výhradně dny strávené na okraji sopky, má moje manželka pochopení. Myslím, že větším problémem je nedostatek času, kvůli němuž nemohu udržovat své webové stránky a zpracovávat pořizené záběry ve své digitální fotokomáře.

[?] Jste ženatý a máte malé dítě. Co si o vaší zálibě myslí manželka? Nesnaží se vás od nebezpečného koníčka nějak odradit?

Jsem ženatý už skoro deset let a mám šestiměsíční dítě. Žena má sopky taky ráda a byla se mnou u aktivních vulkánů, jako je Stromboli a havajská Kilauea. Výlet na Stromboli byl dokonce naší svatební cestou. Každopádně ale není do sopek takový blázen jako já a už vůbec není člověk, který by měl v oblíbené výpravě expedičního typu. Nejvíc starostí si dělá, když jsem právě na některé z takových cest. Nijak mne k cestám za vulkány nepovzbuzuje, ale ani se nesnaží moji fotografickou vášň krotit nebo mi dokonce házet klacky pod nohy. A když je nějaká možnost kontaktu, například pomocí půjčeného satelitního telefonu, zůstává i v době mých výprav klidná.

✔ Erupce zachycená
letos na Islandu

[?] Vy sám si nepřipouštíte možnost, že vás nějaká erupce zastihne nepřipraveného a nechráněného a způsobí vám třeba i smrtelné zranění?

Většina lidí, kteří se dozvědí o mé zálibě, si v prvním okamžiku pomyslí, že musím být blázen, když dobrovolně lezu k aktivní sopce. Jenže vulkány nejsou všechny stejné. V první řadě o nich platí, že čím častěji dochází k erupcím, tím je sopka méně nebezpečná. A jejich nejnebezpečnějším projevem nejsou vulkanické plyny ani láva, ale takzvané pyroklastické proudy. Jde o jakési extrémně žhavé laviny, které obsahují směs sopečných plynů, úlomků magmatu a sopečného popela a pohybují se nesmírně velkými rychlostmi. To jsou skuteční zabijáci a já se cíleně vyhýbám místům, kde bych se mohl s tímto vulkanickým projevem setkat. Navíc většina zranění, která lidé utrpí na výpravách k sopečným kuželům, vzniká jako důsledek nepříznivého počasí, nerovností na svazích a vrcholcích sopek a podobných lokálních podmínek. Když má člověk dobré informace, umí se odpovídajícím způsobem připravit a má na sobě oděvy, které zaručují základní ochranu, skoro určitě zůstane zdravý a v jednom kuse.

[?] Máte nějaká daná bezpečnostní pravidla, kterých se při pohybu u aktivních sopek držíte? Studujete jednotlivé sopky z knih, nebo spoléháte na dřívější zkušenosti?

Každá sopka je jiná, a i když mám velké množství knih o vulkánech, většinou spoléhám především na internet. Mailem kontaktuji místní lidi a turistické kanceláře a dozvídám se od nich aktuální informace. O sopečné aktivitě pak získávám údaje přes internetové servery a místní observatoře. Jestliže má být převažující sopečnou aktivitou pyroklastický proud, jako tomu třeba bylo teď v říjnu a listopadu u indonéské sopky Merapi, je to pro mě příliš velké risk. Navíc by se fotografování omezilo na zachycování negativních stránek vulkanické aktivity – devastované a popelem pokryté oblasti, zničený majetek a zoufalí lidé. I když jsou tohle

situace, které mohou být pro některé fotografy zajímavé, já o takové záležitosti v žádném případě nestojím.

[?] Nepochybuji, že pro svou bezpečnost děláte, co se dá. I tak se mi ale nezdá, že byste se mohl vyhnout veškerým nástrahám, které blízkost činné sopky přináší ...

Ještě nikdy jsem se nedostal do situace, že bych musel vzít nohy na

bezpečné jsou blesky a horská nemoc na Etně, extrémní chlad na Islandu a příšerné vedro v Etiopii. A taky hustá mlha a levhart, který na mne zíral u vulkánu Ol Doinyo Lengai. Alespoň jsem si tehdy myslel, že jde o levharta, ale nakonec se ukázalo, že ty domnělé oči kočkovité šelmy byly dva kousky zeleného plastu, které někdo přivázal ke stromu a označil tak nebezpečný okraj kráteru. Mně ale

← Láva z havajské sopky Kilauea vlévající se do vod Tichého oceánu

ramena a běžet o život. V Itálii na Stromboli a u etiopské Erta Ale byly situace, kdy jsem si musel kvůli náhlé změně větru rychle nasazovat plynovou masku. U Ol Doinyo Lengai v Tanzanii jsem stál na kusu ztuhlé lávy a chvíli poté, co jsem z ní odešel, byla stržena do bublajícího lávového jezírka. Možná vám to bude připadat jako velké riziko, ale jde opravdu o ojedinělé případy. Většinu rizik, kterým musím nějak čelit, s sebou nesou běžné outdoorové aktivity. Ne-

nikdo neřekl, že nějaké takové značky u vrcholu sopky jsou, a tak mě dva kousky plastu vyděsily k smrti.

[?] Ponechme teď stranou možnost, že by na vás u kráteru číhal levhart. Když překonáváte poslední kroky k okraji kráteru, máte strach?

Dostávám se do míst, kde vládnu přírodní síly a lidská slova nebo činy mají zanedbatelnou váhu. Zvuky srovnatelné s řevem tryskových motorů, obří mraky plynů a páry a výtrys-

✓ Na Patricka trochu netypická fotografie zachycuje okolí etiopské sopky Dallol

ky lávy mohou mít zastrašující účinek a člověk si na obrovské sopce může připadat nepatrný. Ale zároveň mám v těchto místech možnost obdivovat neuvěřitelné přírodní představení a pořizovat unikátní záběry. Díky tomu se mnohem více cítím být nesmírně obdarovaný. Není moc lidí, kteří by mohli zblízka pozorovat tyhle úžasné přírodní projevy.

[?] Už byla řeč o vhodném oblečení. Jak se tedy k sopce oblékáte? Máte nějaké speciální vybavení?

Nejdůležitější je nenechat se zaskočit počasím, úplně stejně jako při běžném chození po horách. Na vrcholu je nebezpečí zásahu sopečným plynem a popelem. Pro tyto případy s sebou nosím helmu, ochranné brýle proti prachu a plynovou masku. No a taky si musíte držet odstup. Žádná fotka nestojí za to, aby se člověk zranil. Pokud se vydáváte k sopce a jste vybaven oblečením proti nadměrnému žáru, pak se na můj vkus chcete dostat až moc blízko.

[?] Váš fotoaparát je v zásadě také obyčejný, nebo máte nějaký prachu-vzdorný model či alespoň kryt?

Používám Canon 5D mk2 a objektivy 17-40, 24-70 a 70-200. Všechno je

to vybavení do normálních atmosférických podmínek. Dřív jsem jako improvizovaný kryt používal obyčejný igelitový sáček, ale když jste na vrcholu, kde fouká, zápasení s vlajícím pytlíkem zrovna nenapomáhá kvalitě pořízených záběrů. Nakonec jsem zjistil, že prach a vulkanický popel nejsou pro běžný fotoaparát až takový problém, i když dávají dost zabrat stativu. Člověk si ale musí dávat pozor při výměně objektivů. Sopečné plyny se v ten okamžik mohou snadno dostat dovnitř a zařízení poškodit. To se mi koneckonců už nejdnou stalo.

[?] Máte nějaký sen týkající se zamýšlených lokalit, které hodláte navštívit, nebo nějakého vulkanického projevu, jenž se vám zatím nepodařilo zachytit?

Pokud jde o místa, která bych chtěl fotografovat, ještě jsem nebyl u Vesuvu a ve vesnicích Pompeje a Herculaneum, i když to u vulkanického nadšence asi zní divně. Velmi zajímavé sopky jsou taky v Indonésii – například Anak Krakatoa a zejména sírové doly kráteru Kawah Ijen. Na mém pomyslném seznamu přání je taky Nový Zéland, Kostarika a Galapágy. S focením sopek ještě zdaleka nejsem hotov. «

KDO JE PATRICK KOSTER

Nizozemský inženýr chemie se už déle než deset let věnuje fotografování aktivních sopek. Ačkoli není fotografem na plný úvazek a cesty za vulkány musí často odložit kvůli náročnému pracovnímu programu, podařilo se mu již pořídit slušnou řádku unikátních záběrů. Když už si ale zapakuje a hodí na záda batoh, jsou pro něj vulkány neodolatelným magnetem. Na cestě za činnou sopkou například požádal svoji ženu o ruku a jejich svatební cesta rovněž vedla do míst s aktivní sopečnou činností. Když se Holanďan po příjezdu na místo líbánek dozvěděl, že erupce jím vytipovaného vulkánu právě ustala a zřejmě se pár dní neobnoví, bez váhání cestu přeplánoval směrem k jiné sopce, jejíž erupce právě vrcholila.